

Türkiye ve ABD Arasında Kürk Ticareti (1950-1960)

Fur Trade Between Türkiye And USA (1950-1960)

Havva KAYA*

* Doktora Öğrencisi.

Orcid Id: 0000-0001-8670-8760

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:
Havva Kaya, Kastamonu Üniversitesi
Tarih Bölümü, Kastamonu Türkiye.

E-posta / E-mail:
havvaaltikulacoglu@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received Date:
29 Ağustos 2023

Kabul Tarihi / Accepted Date:
23 Ekim 2023

Araştırma Makalesi / Research Article

Atrf / Citation:
Havva Kaya, "Türkiye ve ABD Arasında
Kürk Ticareti (1950-1960)", *Türk Dünyası
Araştırmaları* 136, Sayı 268, (2024): 1-30.

doi: 10.55773/tda.1352102

Bu makale Creative Commons BY-NC-SA
2.0 tarafından lisanslanmıştır. /
This article is licensed under a Creative
Commons BY-NC-SA 2.0.

Öz

Kürk ve dericilik tarih boyunca insan hayatında daima önemli bir yere sahip olmuştur. İlk Çağlarda insanlar, bedenlerini olumsuz hava koşullarından korumak için hayvanların postlarından yararlanmışlardır. Zamanla kürk sadece ihtiyaç olmaktan çıkarak, önemli bir ticaret emtiası olmuş ve aynı zamanda kişinin yaşadığı toplumda statüsünü belirleyen bir unsur haline gelmiştir. En eski dönemlerden itibaren, kürk ve deri Türk toplumlarında da önemli bir yere sahip olmuştur. İlk Türk devletleri, günlük hayatta kullandıkları deri ve kürk eşyalarını aynı zamanda komşu ülkelere ihraç etmiştir.

ABD ile olan ilişkiler, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde genel olarak siyasi ve askeri açıdan ele alınmış ve ticari ilişkilere yeterince değinilmemiştir. Bu çalışmada sırasıyla kürkün tanımı, insan yaşamındaki yeri ve önemi, kürkün tarihi gelişimi, Türklerde kullanımı ve Osmanlı Devleti'ndeki ticaretine kısaca değinildikten sonra Cumhuriyet Dönemi'ndeki Türk-Amerikan kürk ticareti ele alınmıştır. Çalışmanın asıl konusunu 1950 ve 1960 yılları arasında Türkiye'nin ABD ile yaptığı kürk ticareti oluşturmaktadır ve National Archives (United States)'teki 163 numaralı belge ve Türkiye İstatistik Kurumu raporlarından faydalanılmıştır. Neticede, 1950 ve 1955 yılları arasında iki devlet arasında kürk ticaretinin yoğun olarak yapıldığı, 1955 yılından sonra ise bu ticaretin gittikçe azaldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kürk, ABD, Ticaret, İthalat, İhracat.

Abstract

Fur and leather have always had an important place in human life throughout history. In ancient times, people used the hides of animals to protect their bodies from adverse weather conditions. Over time, fur has ceased to be just a necessity, has become an important trade commodity, and at the same time has become an element that determines the

status of a person in the society in which he lives. From the earliest times, fur and leather have also had an important place in Turkic societies. The first Turkic states also exported leather and fur goods that they used in daily life to neighboring countries.

Relations with the USA were generally discussed in political and military terms during the Ottoman Empire and the Republic of Türkiye, and commercial relations were not adequately addressed. In this study, the definition of fur, its place and importance in human life, the historical development of fur, its use in the Turks and its trade in the Ottoman Empire are briefly discussed, and then the Turkish-American fur trade in the Republican Era is discussed. The main subject of the study is Türkiye's fur trade with the USA between 1950 and 1960, and document number 163 in the National Archives (United States) and Turkish Statistical Institute reports were used. As a result, it was determined that fur trade was intense between the two states between 1950 and 1955, and that this trade gradually decreased after 1955.

Keywords: Fur, USA, Trade, Import, Export.

Giriş

En eski devirlerden beri Türkçede mevcut olan kürk kelimesi hem işlenmiş hem de işlenmemiş tüylü hayvan derileri anlamında kullanılmıştır. Bu tür kürkler için Farsça “pôst” tabiri de kullanılmıştır.¹

İnsanlar avladıkları yaban hayvanlarının etinden ve sütünden yararlandıkları gibi, olumsuz doğa koşullarından korunmak için bu hayvanların derileri ve kürklerinden de faydalanmışlardır. Avlanılan hayvanlardan elde edilen postlar; çetin hayat koşullarında yüksek koruyuculuk ve yalıtım görevini üstlendiği için insanlık tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur.² İlk başta insanların avcılıkla geçindiği zamanlarda avlanılan hayvan postları sadece giyinmek ve vücudu dış etkilere korumak için kullanılırken, zamanla bir ticaret emtiası olarak ortaya çıkmıştır. Böylece kürk, süs ve giyim aksesuarı olarak toplum içinde itibarı ve statüyü gösteren bir unsur haline gelmiştir.³ Kürkün ticarete öneminin artması ile zamanla, çiftliklerde kürk hayvancılığı yapılmaya başlanmıştır. Dünyada ilk kürk hayvancılığı yetiştiriciliği Kanada'da Prince Edwards Adası'nda başlamıştır. Burada yabani tilki yetiştiriciliği yapılmış ve bunun için çiftlikler kurulmuştur. İlk başta bu iş gizli tutularak, kürkler sanki vahşi hayvanlardan elde edilmiş gibi satılmıştır. Bunun sebebi ise; alıcıların çiftlik kürklerinin daha düşük kalitede olduğunu düşünmesinden kaynaklanmıştır. Uzun yıllar sonra tilki yetiştiriciliğine ek olarak diğer kürk hayvanları da yetiştirilmeye başlanmış ve bunun sonucu olarak “Fur Farming” (kürk ziraatı) adı verilen yeni bir yetiştirme alanı ortaya çıkmıştır.⁴

İlk Türk Devletleri'nde de giyim eşyasının başlıca malzemesini; koyun, kuzu, sığır, tilki, az miktarda ayı derisi ile koyun, keçi ve deve yünü oluşturmuştur.⁵ Kürk, ata topraklarımızda da en eski zamanlardan beri kullanılmış

¹ Filiz Karaca, “Kürk maddesi”, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt: 26, 2002), 568.

² Sedef Acar, Ecem Tosun, “Kürk Modası, Kürk Karşıtı Hareketler ve Modaya Etkileri”, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi* 9, Sayı: 19, (2018), 42.

³ Zeki Tekin, “Osmanlıda Kürk Kullanımı”, içinde *Türkler*, ed. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek ve Salim Koca, Cilt: 10, (Ankara: Yeni Türkiye, 2002), 644.

⁴ Turgut Yazıcıoğlu, “Kürk Hayvancılığının Doğuşu”, *Hayvansal Üretim Dergisi* 1, Sayı: 1 (1974), 4.

⁵ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018), 306.

olup Göktürk Yazıtları'nın yakınlarında bulunan Bilge Kağan ve Kül Tegin'e ait mezarlarda deri ve kürk kalıntılarına rastlanmıştır.⁶ Yine Göktürlere ait Katanda Kurganı'nda kürk cübbe ve kaftan çıkarılmıştır.⁷ Osmanlı öncesi Türk Devletleri, komşu devletlerle yaptıkları ticarete, canlı hayvan, konserve et, deri, kösele ve kürk gibi hayvani ürünler satmışlardır. Bunun karşılığında ise hububat ve giyim eşyası almışlardır. Hazar ve Bulgar ülkelerinden başlayarak Ural-Güney Sibiryası-Altaylar-Sayan Dağları üzerinden Çin ve Anamur Nehri'ne ulaşan yolda canlı bir ticaret faaliyeti yürütülmüştür ve bu ticaret yoluna "Kürk-yolu" adı verilmiştir. Bu yolun asıl ticaret unsuru; sincap, sansar, tilki, samur, kakım, kunduz, vaşak gibi hayvanların kürkleri ve bunlardan imal edilen eşyaları olmuştur.⁸ Daha sonraki dönemlerde de kürke olan ilgi azalmamış ve Büyük Selçuklu zamanında kürk değerli hediyeler arasında yerini almıştır.⁹

Osmanlı Devleti'nde kürk, ilk başta daha çok soğuktan korunmak amacı ile kullanılmaya başlandıysa da zamanla lüks bir ticaret ürünü haline gelmiştir. Bu sebeple 15. yüzyılın ortalarından itibaren giderek artan mali sıkıntılar sebebiyle kürk tüketimi sınırlandırılmaya çalışılmıştır. 17. yüzyıl Osmanlı pazarlarında; samur, vaşak, zerdeva, kakım, tilki, kursak, sansar, sincap, kuzu, kedi, tavşan, çılkafa ve kokarca kürklerinin ticareti yapılmıştır. Bu postların hayvanın cins ve özelliğine göre sırt, kafa, boyun ve paça gibi kısımları ayrı ayrı ve her biri farklı kalitede Osmanlı pazarlarında sergilenmiştir.¹⁰ Osmanlı Devleti'nde kürkün bir diğer kullanımı ise; devlet adamlarına törenlerde makam ve mevkilerine uygun bir şekilde kullanılması olmuştur. Buna ek olarak kürk, şereflendirilmek istenen kişilere ve diğer devletlerin elçilerine de "hil'at" olarak giydirilmiştir. Osmanlı geleneğine göre, teşrifatta bir üst elbise olarak giydirilen kürk ve kaftanlara "hil'at" adı verilmiştir. Devlet maddi olarak sıkıntıya girdiğinde bile hil'at giydirmeye devam etmiştir.¹¹

Osmanlı Devleti'nde değerli bir malzeme olan kürk ile meşgul olan esnaf grubunun toplum içerisinde refah seviyesinin oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Kürklerin maddi değeri ve kullanım alanının çok olması sebebiyle kürk işi ile uğraşan kesim, 19. yüzyıla kadar maddi olarak Osmanlı'da en nüfuzlu esnaf gruplarından birisi olmuştur. Bu esnaf grubu, İstanbul'a kürk getiren büyük tüccarlar dışında, şehirlerde kürk dikenler ve kürk satışıyla uğraşmışlardır. Kürk dikenler "postin-düzân", satanlar ise "post-fürüşân" olarak adlandırılmıştır.¹²

⁶ Nadir Karakuş, "Haçlı Seferlerinde Kürk ve Kürk Ticareti", *İdrak Dini Araştırmaları Dergisi* 2, Sayı: 2, (2022), 213.

⁷ Zeki Tekin, "Osmanlı Devleti'nde Kürk Ticareti", *Türkler içinde*, ed. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek ve Salim Koca, Cilt: 10, (Ankara, Yeni Türkiye, 2002), 754.

⁸ Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, 312-313.

⁹ Karakuş, *Haçlı Seferlerinde Kürk ve Kürk Ticareti*, 2013.

¹⁰ Karaca, *Kürk maddesi*, 568.

¹¹ Tekin, *Osmanlı Devleti'nde Kürk Ticareti*, 644-645.

¹² Elif Bayraktar Tellan, "Osmanlı Gayrimüslim Çalışmaları Çerçevesinde İstanbul Kürkçülüğü", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, Sayı: 27, (2017), 118.

Osmanlı Devleti'nde kürk yaygın olarak kullanıldığından kürk ticaretine de önem verilmiştir.¹³ Osmanlı Devleti'nde ihtiyaç duyulan kürklerin bir kısmı iç piyasadan karşılanmıştır. Bunun yanı sıra yerli piyasa ihtiyacı karşılamadığı için dışarıdan da ithalat yapılmıştır. Dışarıdan yapılan kürk ithalatında Rusya önemli bir yere sahip olmuştur. Samur, vaşak, zerdeva ve Rus tilkisi dışarıdan en çok alınan kürkler arasında yer almıştır. Osmanlı kürk ticaretinde iç pazardan temin edilen kürk miktarı ve ihracat malzemesi olarak dış pazara yapılan satış hep sınırlı miktarda olmuştur.¹⁴

1. Türkiye ve ABD Arasındaki Kürk Ticareti (1923-1950)

Amerika Birleşik Devletleri'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte Şubat 1917'de Almanya ile ilişkilerini kesmesi, Osmanlı Devleti'nin de bu ülke ile olan münasebetlerini 20 Nisan 1917'de bitirmesine sebep olmuştur. Osmanlı-ABD ilişkilerinin kesilmesine rağmen her iki ülke de birbirlerine karşı savaş ilan etmemiştir. Savaşın sona ermesiyle ABD'nin Osmanlı Devleti'ne karşı izleyeceği politika Wilson Prensiplerinin ortaya çıkmasıyla şekillenmiştir.¹⁵

ABD, Lozan Konferansı'na katılmadığı halde TBMM Hükümeti ile ayrı bir anlaşma imzalamıştır. ABD'nin İsviçre elçisi Joseph Clark Crew ile İsmet İnönü arasında 6 Ağustos 1923'te imzalanan bu anlaşma ile siyasi ve ticari ilişkiler yeniden düzenlenmiştir. Fakat 1915 Olaylarından sonra kaynaklanan sorunlar ve kapitülasyonların kaldırılmasını kabul etmek istemeyen ABD senatosu Lozan Barış Anlaşması'nı onaylamak istememiştir. Yapılan uzun görüşmeler sonucunda iki ülke arasında, 17 Şubat 1927 yılında geçici bir anlaşma ile diplomatik ilişkiler kurulmuştur.¹⁶ Bu tarihten itibaren iki ülke arasında yürütülen ekonomik ilişkiler, özel anlaşmalar sayesinde büyük bir gelişme kaydetmiştir. İki ülke arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesinde, ABD Dışişleri Bakanı Yardımcısı M. Crew'in büyük etkisi olmuştur. Crew'e göre Amerikan pazarı, Türk ürünlerinin satılması için gayet müsait olarak görülmüştür.¹⁷

1923 ve 1930 yılları arasında, T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (İGM), Dış Ticaret Yıllık İstatistikleri'nde, kürk çeşitleri 11. fasılda yer almış ve bu fasılın başlığı istatistiklerde "Mâmul Deri, Kösele ve Kürk" olarak geçmiştir. 1930 tarihine kadar kürk, dış ticaret yıllık istatistiklerinde ayrı bir fasıl olarak yer almamıştır.¹⁸ 1923 yılında Türkiye ve ABD arasında yapılan ticarete, ABD'ye ihracatımız toplamda 674.960.246 lira olup bunun %6.51'ini

¹³ Tekin, *Osmanlı Devleti'nde Kürk Ticareti*, 754.

¹⁴ İbrahim Etem Çakır, "Osmanlı Sofya'sında İtibar ve Zenginlik Göstergesi Olarak Kürk (17. Yüzyıl)" içinde *Kürk Kitabı*, ed. Emine Gürsoy Naskali, (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2019), 27.

¹⁵ Roger R. Trask, *The United States Response to Turkish Nationalism and Reform 1914-1939* (Minneapolis: University of Minnesota, 1971), 21-22.

¹⁶ Doğan Koçak, "Tarihsel Süreç İçerisinde Türkiye ABD Arasında Olan İlişkilerin Gelişimi ve Türkiye-ABD Ticaret Anlaşması (1 Nisan 1939)", *Atatürk Dergisi* 7, Sayı: 1, (2018), 104.

¹⁷ Ahmet Özgiray, "Türkiye İle Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki Siyasi İlişkiler (1923-1938)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 15, Sayı: 43, (1999), 56.

¹⁸ T.C. İstatistik Genel Müdürlüğü (İGM), *Türkiye Dış Ticaret İstatistiği Yıllığı 1339 (1923)*, (İstanbul, 1926), 97.

mamul deriler, köseleler ve kürkler oluşturmuştur.¹⁹ 1926 yılına gelindiğinde ABD'den kuzu postunun yanı sıra tavşan, kurt ve beyaztilki kürkü ithal edilmiştir. Türkiye tarafından ABD'ye ihraç edilen kürk çeşitleri ise terbiye görmüş ve ham halde tavşan kürkü, sansar, zerdeva, samur, kokarca ve tilki postu olmuştur.²⁰

İki ülke arasında ilişkilerin gelişmesi ile 1929 yılında Türkiye ile ABD arasında, 1 Ekim 1929 tarihinde bir "Ticaret ve Seyr-i Sefain" antlaşması imzalanmıştır.²¹ Yapılan bu anlaşmadan sonra 1929 yılında ABD ve Türkiye arasındaki kürk ticaretine bakıldığında, ABD'den "mamul deri, kösele ve kürk" grubunda yer alan ürünlerden 348.622 lira değerinde ithalat yapılırken, Türkiye'nin ABD'ye bu ürünlerden yaptığı ihracat ise 226.209 lira değerinde olmuştur.²² Bu yıl, ABD'den kuzu, oğlak, koyun ve keçi postu ithal edilirken, ABD'ye ise sansar, zerdeva, samur, kakım, tilki ve tavşan kürkü ihraç edilmiştir.²³

1929 Dünya ekonomik bunalımının yaşanması ile beraber 1930-1939 yılları arasında Türkiye'de, hükümet tarafından alınan kararlar doğrultusunda, dış ticaret politikaları ile ekonomi dışı kapanarak devlet desteğiyle milli sanayinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. İlk defa bir gümrük tarifesinin yürürlüğe konulduğu ve dünya ekonomisinin büyük sıkıntılar yaşadığı 1929 yılından sonra ithalata sınırlar getirilerek dış ticaret açığının fazla vermesi amaçlanmıştır. Bu tedbirler doğrultusunda ithalat 1932 yılına kadar sürekli azalmış ve 1933 yılından itibaren artışa geçmiştir. 1930'lu yıllar devletin dış ticaret üzerindeki müdahalesinin oldukça fazla olduğu yıllar olmuştur. 1930 yılında ihracat ve ithalat değerleri sırasıyla 71,3 ve 69,5 milyon dolar iken, 1940 yılına gelindiğinde ihracat yaklaşık %12 oranında artarak 80,9 milyon seviyesine yükselirken, ithalat ise %13 oranında azalarak 50 milyon dolar seviyesine düşmüştür.²⁴

Türk dış ticaretinde ABD, 1930-1938 yılları arası dönemde ihracatta %18,48 pay ile üçüncü sırada, ithalatta ise %6,90 pay ile dördüncü sırada yer almıştır. ABD ile yapılan dış ticarete ithalât oranı 1933 yılına kadar sürekli bir düşüş, bu tarihten 1937'ye kadar ise artış göstermiştir. 1937 yılında ticaret hacmindeki artışta ise Nisan 1936'da yapılan ticaret antlaşması etkili olmuştur. 1936 yılında ithalât değerleri 8,99 milyon iken, bu miktar 1937 yılında 17,29 milyon liraya yükselmiştir. Türkiye'nin toptan ithalât oranında bu pay % 9,7'den, % 15,1'e yükseliş göstermiştir.²⁵

¹⁹ İGM, *Türkiye Dış Ticaret İstatistiği Yılı 1339 (1923)*, (1923 ve 1926 yılları arasında, dış ticaret yıllık istatistik raporları Osmanlıca olup, bu bilginin geçtiği sayfada, sayfa numarası belirtilmemiş ve "ش" harfi ile gösterilmiştir).

²⁰ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik 1926 Kısım II*, (Ankara: İstanbul Hamit Matbaası, 1929), 40-42.

²¹ Koçak, *Tarihsel Süreç İçerisinde*, 105.

²² Gümrükler Umum Müdürlüğü, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1929 Kısım I*, (Ankara: Devlet Matbaası, 1930), 267.

²³ Gümrükler Umum Müdürlüğü, *a.g.e.*, 51-52.

²⁴ Özgür Polat, Mustafa Ş. Ersungur, "Türkiye Ekonomisinde Dış Ticaretin Gelişimi", *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 1*, Sayı: 1, (Kış 2011), 51.

²⁵ Şevket Kaya, *Türkiye Harici Ticaretinin Milletler Arası Ticareti Tahlil ve Mukayesesi 1930-1938*, (Ankara: Recep Ulusöğlü Basımevi, 1942), 248.

İstatistik Genel Müdürlüğü, Dış Ticaret Yıllık İstatistikleri'nde, 1930 yılından itibaren kürk ürünleri 9. fasılda yer almıştır. Bu fasıla, “Kürk imaline mahsus postlar ve kürkçü *mamulâtı*” başlığı altında yer verilmiştir. Böylece kürk ürünleri, mamul deri ve kösele ürünlerinden ayrılarak başlı başına bir fasıl halini almıştır.²⁶ 1930 yılına gelindiğinde ABD'den kürk ürünleri grubundan hiç ithalat yapılmamıştır.²⁷ Bu yıl Türkiye'nin, ABD'ye ihraç ettiği kürk çeşitlerinden bazıları ise tavşan, kurt, maymun, sansar, zerdeva, tilki, kurt, ayı ve samur olmuştur.²⁸ 1931 yılında ise ABD'den toplamda 2 kilo ve 20 lira değerinde kürk ithalatı yapılmıştır. ABD'ye yapılan ihracat ise 49.358 kilo ve 236.587 lira değerinde olmuştur.²⁹ 1932 yılında ABD'den, 1930 yılında olduğu gibi hiç kürk ithal edilmemiştir. Bu yıl Türkiye'nin ABD'ye yaptığı kürk ihracatı ise 377.147 lira değerinde olmuştur. İhraç edilen kürkler ise geçen yıllardaki kürk türleri ile benzerlik göstermiştir.³⁰ 1933 yılına gelindiğinde ise 1932 yılında olduğu gibi ABD'den hiç ithalat yapılmazken, 237.359 lira değerinde ve 103.320 kilo kürk ihraç edilmiştir.³¹

1934 yılında Türkiye'nin ABD'den toplamda ithalatı, 19.080.216 kilo ve 3.756.268 lira değerinde olmuştur. İhracatı ise, 81.063.659 kilo ve 9.462.481 lira değerindedir.³² 1934 yılında ABD ile yapılan kürk ticaretine bakıldığında ise sadece 17 lira değerinde ithalat yapılmıştır. İhracat ise 104.548 kilo ve 249.955 lira değerinde olmuştur.³³

1935 yılında ABD'den toplamda 43.297.149 kilo ve 6.181.964 lira değerinde ithalat yapılmıştır. Aynı yıl Türkiye, ABD'ye toplamda 50.821.167 kilo ve 9.652.645 lira değerinde ihracat yapmıştır.³⁴ 1935 yılında ABD'den yapılan kürk ticaretine bakıldığında ise hiç kürk ithal edilmemiştir. Türkiye'nin, ABD'ye yaptığı kürk ihracatı ise 87.828 kilo ve 161.162 lira değerinde olmuştur. 1934 yılı ile karşılaştırıldığında ihracatta 82.793 lira düşüş yaşanmıştır.³⁵ 1935'te ABD'ye ihraç edilen kürk çeşitleri ise, terbiye görmemiş tavşan, kakım, zerdeva, misk faresi-kedisi, kunduz, vizon, sansar ve tilki gibi hayvanların kürkleri olmuştur.³⁶

²⁶ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1930 Kısım I* (Ankara, Cumhuriyet Matbaası, 1931), IV.

²⁷ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1930 Kısım I*, 322.

²⁸ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1930 Kısım II*, (Ankara, İstanbul: Hamit Matbaası, 1932), 28-29.

²⁹ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik Yıl 1931 Kısım I-II*, (Ankara: Devlet Matbaası, 1932), 1271-1272.

³⁰ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1932 Kısım I-II*, (Ankara: Hilal Matbaası, 1933), 1033-1034.

³¹ İGM, *Harici Ticaret 1933 Yıllık İstatistik Kısım II*, (İstanbul: Devlet Matbaası, 1935), 403.

³² İGM, *Harici Ticaret 1934 Yıllık İstatistik Cilt II*, (Ankara: Ulus Matbaası), 143-146.

³³ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1930 Kısım II*, 403.

³⁴ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik Yıl 1935 Cilt: 2*, (İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1936), 168-169.

³⁵ İGM, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1935 Cilt: 2*, 387.

³⁶ İGM, *1936 Harici Ticaret Yıllık İstatistik ve 1936 Aralık Ayı Kısım: I Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Recep Ulusoglu Basımevi, 1937), 74-80.

1936 yılında Türkiye, dışarıya toplamda 174.024 kilo ve 670.210 lira değerinde kürk ihraç etmiştir. Yine aynı yıl ithalat verileri ise, 831 kilo ve 54.653 lira değerinde olmuştur.³⁷ 1936 yılında ABD'den kürk ürünlerinden hiç ithal edilmemiştir. Türkiye'nin ABD'ye yaptığı kürk ihracatı ise 93.092 kilo ve 224.226 lira değerinde olmuştur. ABD'ye yapılan kürk ihracatında, 1935 yılına göre artış yaşanmıştır.³⁸ 1936 yılında Türkiye tarafından kürk ürünlerinin ithalatı genelde Rusya'dan yapılmıştır. ABD'ye ihraç edilen kürk çeşitleri ise; terbiye görmemiş kuzu, koyun, oğlak ve keçi kürkleri, terbiye görmemiş tavşan, kurt, maymun, köpek, kedi, çakal, ayı postları, sansar ve tilki gibi postlar olmuştur.³⁹

Türkiye, ABD'den son iki yıldır kürk ürünlerinden hiç ithalat yapmamıştır. 1937 yılında ise 153 kilo ve 11.333 lira değerinde kürk ithalatı yapılmıştır. Bu yıl ABD'ye yapılan kürk ihracatı ise 128.533 kilo ve 453.420 lira değerinde olmuştur. ABD'ye yapılan kürk ihracatı verilerinde 1936 yılına göre bir miktar artış kaydedilmiştir.⁴⁰

1938 yılında Türkiye, ABD'den toplamda 119.742.702 kilo ve 15.680.355 lira değerinde ithalat yapmıştır.⁴¹ Bu yıl ABD'ye yapılan toplam ihracat ise 48.944.650 kilo ve 17.768.833 lira değerinde olmuştur.⁴² 1938 yılında ABD'den yapılan kürk ithalatı, 323 kilo ve 42.623 lira değerinde olmuştur. Bu yıl ABD'den yapılan kürk ihracatı ise 36.134 kilo ve 125.867 lira değerinde olmuştur. Geçen yıla göre, ABD'den yapılan kürk ithalat değerinde bir miktar artış yaşanırken ihracatta ise düşüş yaşanmıştır.⁴³

Türkiye ve ABD arasında, 1 Nisan 1939 tarihinde yeni bir ticaret anlaşması imzalanmıştır.⁴⁴ 16 Haziran 1939'da kabul edilen anlaşmaya ilişkin kanunda ise yapılan ticaret anlaşmasının amacı “iki memleket arasındaki ananevi dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve ticarî münasebetleri, ticaretin inkişafını teminen müşterek ve mütekâbil imtiyaz ve menfaatler bahşederek tevsi eylemek, iki ülke arasındaki dostluk ve ticarî münasebetleri güçlendirmek” olarak ifade edilmiştir.⁴⁵ Anlaşmada ayrıca 1 Ekim 1929 tarihli Ticaret ve Seyri Se-fain Anlaşması'nın bir ve ikinci maddelerine de aynen yer verilmiştir. 1939 yılında imzalanan bu ticaret anlaşması ile iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerde büyük bir ilerleme kaydedilmiştir.⁴⁶

³⁷ İGM, 1936 Harici Ticaret Yıllık İstatistik ve 1936 Aralık Ayı Kısım: I, 610-617.

³⁸ İGM, Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1936 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat, (Ankara: Recep Ulusoglu Basımevi, 1937), 242.

³⁹ İGM, 1936 Harici Ticaret Yıllık İstatistik ve 1936 Aralık Ayı Kısım: I Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat, (Ankara: Recep Ulusoglu Basımevi, 1937), 63-67.

⁴⁰ İGM, Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1937 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat, (Ankara: Hüsnütabiat Basımevi, 1938), 269.

⁴¹ İGM, Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1938 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat, (Ankara: Mehmet İhsan Matbaası, 1939), VII.

⁴² İGM, Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1938 Kısım-2, XV.

⁴³ İGM, Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1938 Kısım-2, 301.

⁴⁴ Resmi Gazete, Sayı: 4207, 13.05.1939.

⁴⁵ Resmi Gazete, Sayı: 4242, 26.06.1939.

⁴⁶ Koçak, Tarihsel Süreç İçerisinde, 106-107.

Türkiye Cumhuriyeti İkinci Dünya Savaşı yıllarında, savaş ekonomisi koşullarını bütün ağırlığıyla hissetmiştir. Büyük Buhran sonrası ekonomi politikaları ile önemli oranda daralmış olan ithalat, İkinci Dünya Savaşı başladığında yarı yarıya azalmıştır.⁴⁷ Hem tarımsal üretimin düşmesi hem de ithalatın savaş nedeniyle azalması sonucunda ithalatta ciddi oranda daralma yaşanmıştır. 1938 yılında 119 milyon dolar seviyesinde olan ithalatımız 1939 ve 1940 yıllarında sırasıyla %22 ve %46 oranlarına kadar düşmüştür.⁴⁸

İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1939 yılında ABD'den yapılan kürk ithalatı, 494 kilo ve 54.831 liradır, bu yıl ABD'ye yapılan kürk ihracatı ise geçen yıla göre bir hayli düşmüş ve 77 kilo ve 7.323 liraya gerilemiştir.⁴⁹ İthal edilen kürkler arasında terbiye görmüş koyun kuzu, keçi ve oğlak postları, mavi, gümüş ve siyah tilki kürkleri yer almıştır. İhraç edilen kürkler ise sadece sansar kürkü olmuştur. 1939 yılında kürk ticaretinde en çok ithalat ve ihracat yapılan ülke ise Almanya'dır.⁵⁰

1940 yılına gelindiğinde, ABD'den kürk ürünlerinden 1.191 kilo ve 63.524 lira değerinde ithalat yapılmıştır. Bu yıl ABD'ye yapılan kürk ihracatı ise 96.401 kilo ve 402.596 lira değerinde olmuştur. 1939 yılına göre ihracat değeri 395.273 lira yükselmiştir.⁵¹ Bu yıl ABD'den ithal edilen kürkler arasında terbiye görmüş kuzu postları, mavi, gümüş ve siyah tilki kürkü, terbiye görmüş tavşan, sincap, kunduz postu yer almıştır. ABD'ye ihraç edilen kürkler ise terbiye görmemiş tavşan, kurt, çakal, sansar, kunduz, zerdeva ve tilki kürkleri olmuştur.⁵²

1941 yılında ABD'den 1.271 kilo ve 95.564 lira değerinde kürk ithalatı yapılmıştır. Aynı yıl ABD'ye yaptığımız kürk ihracatı ise 77.288 kilo ve 412.828 lira değerinde olmuştur.⁵³ 1941 yılında ABD'den alınan ve ABD'ye ihraç edilen kürk türlerine baktığımızda ise geçen yıl ile büyük oranda benzerlik göstermiştir.⁵⁴

1942 yılında ise ABD'den toplamda 1.126 kilo ve 107.974 lira değerinde kürk ithalatı yapılmıştır. Aynı yıl ABD'ye yapılan kürk ihracatı ise 21.527 kilo ve 309.875 lira değerinde olmuştur. Geçen yıla göre ithalat oranında bir miktar artış yaşanırken ihracat oranında ise düşüş yaşanmıştır.⁵⁵

⁴⁷ O. Murat Koçtürk, Meryem Gölalan, "1923-1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi" Üçüncü Sektör Kooperatifçilik 45, Sayı: 2, (2010), 50.

⁴⁸ Özgür Polat, Mustafa Ş. Ersungur, *Türkiye Ekonomisinde Dış Ticaretin Gelişimi*, 52.

⁴⁹ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1939 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 1940), 320.

⁵⁰ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1939 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara, Recep Ulusoğlu Basımevi, 1940), 59-62.

⁵¹ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1940 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1941), 299.

⁵² İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1940 ve 1940 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1941), 54-60.

⁵³ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1941 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1942), 266.

⁵⁴ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1941 ve 1941 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: (yayınevi okunamadı), 1942), 42-48.

⁵⁵ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1942 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1943), 258-259.

1943 yılında Türkiye, en fazla kürk ithalatını Macaristan, İngiltere ve Almanya'dan yapmıştır. ABD ise kürk ithalatında 6. sırada yer almıştır.⁵⁶ 1943 yılında Türkiye'nin yapmış olduğu kürk ihracatında ise ABD, İngiltere ve Irak'tan sonra üçüncü sırada yer almıştır.⁵⁷ 1943 yılında Türkiye, ABD'den toplamda 109 kilo ve 20.497 lira değerinde kürk ithalatı yapmıştır. Aynı yıl ABD'ye yapılan kürk ihracat ise 3.542 kilo ve 101.966 lira değerinde olmuştur.⁵⁸

1944 yılında Türkiye en fazla İsveç, Almanya ve Macaristan'dan kürk ithal etmiştir. ABD ise 42 kilo ve 6.884 lira değer ile ithalatta 5. sırada yer almıştır.⁵⁹ Türkiye'nin yapmış olduğu kürk ihracatında ise ABD, 18.685 kilo ve 384.508 lira değer ile ilk sırada yer almıştır. Kürk ihracatında ABD'den sonra sırası ile Irak ve İngiltere yer almıştır.⁶⁰ Bu yıl ABD'den ithal edilen kürkler ise kuzu ve tilki postları olmuştur. ABD'ye ihraç edilen kürk türleri ise tavşan, sansar, çakal, zerdeva postu ve beyaz ve kırmızı tilki kürkü olmuştur.⁶¹

1945 yılında Türkiye dışarıdan toplamda 1.092.151 lira değerinde kürk ithal etmiştir. En çok kürk ithal edilen ülkeler Suriye, İsveç ve Kanada olmuştur. ABD'den ise 48.477 lira değerinde kürk ithalatı yapılmış ve kürk ithalatında ABD 4. sırada yer almıştır.⁶² Bu yıl Türkiye'nin toplamda dışarıya ihraç ettiği kürk ise 81.220 kilo ve 1.306.017 lira değerinde olmuştur. Bu yıl Türkiye tarafından sadece ABD ve İngiltere'ye kürk ihracatı yapılmıştır. ABD, 1.170.527 lira değerinde kürk ihracatıyla ilk sırada yer almıştır.⁶³

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye, 1945 yılından itibaren ABD ile olan ilişkilerini geliştirmek için büyük çaba sarf etmiştir. Savaş sonrasında Türkiye'de ekonomik problemler artmış, dış ticarete sorunlar büyümüş ve ithalat azalmıştır. Ayrıca Türkiye dış politikada yalnızlığa itilmiştir. Tüm bu sorunların çözümü için çareler aramaya başlayan Türkiye, ABD ile yaptığı ikili görüşmeler sonucunda Amerikan yardım programına dâhil olmuştur. Böylece Türkiye ekonomisinin ABD yardımı ile iyileştirilmesi amaçlanmıştır.⁶⁴ ABD'nin öncülüğünde Sovyet tehlikesine karşı bir önlem olarak ve aynı zamanda Avrupa'nın imarını hedefleyen "Marshall Planı" olarak bilinen bir yardım programı geliştirilmiştir. Marshall Planı kapsamında 1947-1951 yılları arasında Türkiye'ye de yardım yapılmasına karar verilmiştir. Türk yetkililer Türk iktisadi kalkınma programı için 615 milyon dolar yardım talebinde bulunmuştur.⁶⁵

⁵⁶ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1943 ve 1944 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1946), XXII.

⁵⁷ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1943 ve 1944 Kısım-2*, XXXVII.

⁵⁸ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1943 ve 1944 Kısım-2*, 175.

⁵⁹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1943 ve 1944 Kısım-2*, XLIV.

⁶⁰ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1943 ve 1944 Kısım-2*, LVII.

⁶¹ İGM, *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1944 ve 1944 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1945), 37-42.

⁶² İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1945 ve 1946 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1947), 23.

⁶³ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1945 ve 1946 Kısım-2*, 61.

⁶⁴ Osman Yalçın, "İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Türk Amerikan İlişkileri". *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 21 (2012), 95.

⁶⁵ Koçtürk, Gölalan, *1923-1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi*, 62-63.

Savaş'ın hemen sonrasında, 1946 yılında ABD'den yapılan kürk ithalatı 27 kilo ve 4.139 lira değerinde olmuştur. Bu yıl Türkiye en fazla kürkü, İsveç, Kanada, Norveç ve Kanada'dan ithal etmiştir.⁶⁶ 1946 yılında kürk ihracatında geçen yıl olduğu gibi ABD ilk sırada yer almıştır. Bu yıl ABD'ye toplamda 2.360.943 lira değerinde kürk ihracatı yapılmıştır. Yine aynı yıl zarfında ABD'den başka İngiltere, Suriye ve Kanada'ya da kürk ihracatı yapılmıştır.⁶⁷

1947 yılında Türkiye dışarıdan toplamda 5 ton ve 377 bin lira değerinde kürk ithal etmiştir. Türkiye bu yıl kürk çeşitlerinden en fazla Kanada, İsveç ve Norveç'ten ithal etmiştir. Kürk ithalatında ABD ise 7. sırada yer almıştır. Bu yıl ABD'den 1 ton ve 2 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir.⁶⁸ 1947 yılında Türkiye dışarıya toplam 94 ton ve 3.056 bin lira değerinde kürk ihraç etmiştir. 1947 yılında Türkiye'nin kürk ihracatında ABD, 1.905 bin lira ve 40 ton ile ilk sırada yer almıştır. ABD'den sonra en çok kürk ihracatı yapılan ülkeler ise sırası ile İngiltere ve Brezilya olmuştur.⁶⁹

1948 yılında ise Türkiye dışarıdan 13 ton ve 825 bin lira değerinde kürk ithal etmiştir. Bu yıl en çok kürk ithalatı yapılan ülkeler İtalya ve Kanada olmuştur. 1948 yılında ABD'den ise 27 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir.⁷⁰ 1948 yılında Türkiye dışarıya toplamda 650 ton ve 2.847 bin lira değerinde ihracat yapmıştır. Geçen yıl olduğu gibi en fazla ihracat, 1948 yılında da ABD'ye yapılmıştır. ABD'den sonra en çok kürk ihracatı sırası ile Çekoslovakya, İngiltere ve Kanada'ya yapılmıştır.⁷¹

1949 yılında Türkiye toplamda dışarıya 13 ton ve 712 bin lira değerinde kürk ithalatı yapmıştır. Türkiye'nin yaptığı kürk ithalatında en çok alım yapılan ülkeler Kanada, Fransa ve Norveç olmuştur. Kürk ithalatında ABD ise dördüncü sırada yer almış ve 1949 yılında ABD'den, 41 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir. Bu yıl ABD'ye 7 ton ve 425 bin lira değerinde kürk ihraç edilmiştir.⁷²

2. Türkiye'de Kürkçülük ve Kürk Ticareti (1950-1960)

Türkiye'de 1952 ve 1955 yılları arasında postu için Astrakhan kuzusunun yetiştirildiği birkaç devlet çiftliği dışında çiftlik kürkçülüğü yapılmamıştır. Bu yıllarda Astrakhan postunun kalitesi düşük kabul edildiği için dışarıya ihraç edilmemiştir. Bu derilerden yılda 3.000 ila 5.000 adet üretilmiş ve bu kürkün fiyatı 20 lira ve 30 lira arasında olmuştur.⁷³

⁶⁶ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1945 ve 1946 Kısım-2*, 22-23.

⁶⁷ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1945 ve 1946 Kısım-2*, 61.

⁶⁸ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1947 ve 1948 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat* (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1949), 18.

⁶⁹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1947 ve 1948 Kısım-2*, 36.

⁷⁰ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1947 ve 1948 Kısım-2*, 18.

⁷¹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1947 ve 1948 Kısım-2*, 36.

⁷² İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1949 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (İstanbul: Pulhan Matbaası, 1951), XIX.

⁷³ National Archives (United States), 17 October 1955-12 November 1958, No: 163, 1.

Türkiye’de kürk üretimi 1952 ve 1955 yılları arasında oldukça azalmıştır. 1954 ve 1955 yılı kürk mahsulü son on yılın en az olduğu yıllar olmuştur. Kürk üretimindeki bu düşüş, 1954 yılındaki kışın ılıman geçmesiyle ilişkilendirilmiştir. 1955 yılının kış mevsiminin daha soğuk ve karlı geçmesinden dolayı 1956 yılında kürk üretiminde artış yaşanması öngörülmüştür.⁷⁴

Kürk türüne göre 1953-1955 yılları arasında Türkiye’de üretilen ham kürk fiyatları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.⁷⁵

Tablo 1: 1953 ve 1955 Yılları Arasında Türkiye’deki Ham Kürk Fiyatları

		1953	1954	1955
	(Bölge)	TL	TL	TL
Tavşan	Anadolu	1.10-1.20 (Parça Başına)	1.00-1.10 (Parça Başına)	1.60-1.70 (Parça Başına)
	Trakya	Bu kalite, 0.80 ve 1.00 TL’den daha az olarak bilinmektedir.		
Taş Sansarı	Erzurum	270-280 (Çift Başına)	270-280 (Çift Başına)	320 (Çift Başına)
	Karadeniz	230-240 " "	230-240 " "	250-260 " "
	Anadolu	180 " "	180 " "	190-200 " "
Ağaç Sansarı		90 (Parça Başına)	100 (Parça Başına)	130 (Parça Başına)
Porsuk		90 " "	100 " "	130 " "
Tilki		2.00-3.00 " "	2.00-3.00 " "	2.00-3.00 " "
Çakal		3.00-4.00 " "	3.00-4.00 " "	3.00-4.00 " "
Kunduz		120.130 " "	140-150 " "	200-220 " "
Vaşak		80-100 " "	80-100 " "	80-100 " "
Yaban Kedisi		6-7 " "	6-7 " "	6-7 " "
Kurt		8-10 " "	8-10 " "	10 " "

Türkiye’de kürk endüstrisi 1952-1955 yılları arasında, kendi küçük atölyelerinde kürk işleyen çok sayıda perakendeci ile bireysel olarak varlığını sürdürmüştür. Bu faaliyetler esas olarak İstanbul merkezli yürütülmüştür.⁷⁶ 1953-1955 yıllarında Türkiye’de kürk satışlarında müzayede usulü yapılmamış ve komisyon usulü ile çalışan acenteler, Türkiye’nin kürk üretilen bölgelerini gezerek kürk satın almış ve bunları satmak için pazarlara getirmiştir.⁷⁷

1953-1955 yılları arasında Türkiye; ABD, Almanya, Macaristan ve İngiltere’ye kürk ihraç etmiştir. Bu yıllarda ABD, Fransa, Macaristan, Almanya ve İngiltere’den ise abiye kürk ithal edilmiştir.⁷⁸

ABD arşiv kayıtlarına göre 1953, 1954 ve 1955 yıllarında Türkiye’nin dışarıya ihraç ettiği kürkler arasında yer alan, yabancı kürk üretimine ilişkin piyasalardan aşağıdaki tablodaki rakamlar elde edilmiştir.⁷⁹

⁷⁴ National Archives (United States), 3.

⁷⁵ National Archives (United States), 2.

⁷⁶ National Archives (United States), 2.

⁷⁷ National Archives (United States), 2.

⁷⁸ National Archives (United States), 3.

⁷⁹ National Archives (United States), 1.

Tablo 2: 1953-1955 Yılları Arası Türkiye'nin Dışarıya İhraç Ettiği Yabancı Kürk Üretimi

	1953	1954	1955
	Parçalar (Adet)	Parçalar (Adet)	Parçalar (Adet)
Taş Sansarı	10-12.000	10-11.000	6-8.000
Ağaç Sansarı	1-1.200	700-900	500-600
Tavşan	600-700.000	500-550.000	350-400.000
Porsuk	18-20.000	15-17.000	12-14.000

Yukarıdaki verilere ek olarak, çoğunluğu ihraç edilmeyen kürklerin üretim seviyesi aşağıdaki tabloda verilmiştir.⁸⁰

Tablo 3: Türkiye'de 1952 ve 1955 Yılları Arasında Genel Olarak İhraç Edilmeyen Yabancı Kürk Üretimi

	1953	1954	1955
	Parçalar (Adet)	Parçalar (Adet)	Parçalar (Adet)
Anadolu Tilkisi	18-20.000	13-15.000	8.10.000
Çakal	2.500-3.000	2.500-3.000	2.500-3.000
Kunduz	2.000-2.500	2.000-2.500	2.000-2.500
Su Samuru	3.000-3.500	2.500-3.000	2.000-2.500
Vaşak	500	500	500
Yaban Kedisi	2.000	2.000	2.000
Kurt	500	500	500

Türkiye'de 1958 yılına ait kürk üretimi ve fiyatlarına ilişkin veriler İstanbul çevresinden elde edilmiştir. Elde edilen bu verilere göre Türkiye'de, yıllık yaklaşık olarak 800-1000 adet Astrakhan kuzu postu üretimi yapan çiftlikler haricinde kürk yetiştiriciliğine rastlanmamıştır. Bu çiftlikler devlete ait olup tarımsal deney çiftlikleri olarak adlandırılmıştır. Buralarda üretilen kürkler kalitesiz kabul edildiği için dışarıya ihraç edilmemiş ve sadece iç pazarlarda satılmıştır. Bu kürklerin adet fiyatı ise 45-50 lira arasında değişmektedir.⁸¹

Yerel kürk tüccarlarına göre Türkiye'de 1958 yılında üretilen kürk sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.⁸²

Tablo 4: Türkiye'de 1958 yılında üretilen kürk sayısı

Kürk Çeşidi	İşlem Görmemiş Kürk Sayısı
Taş Sansarı	8000-10.000
Ağaç Sansarı	1000-1500
Tavşan	600.000-800.000
Porsuk	2000-2500
Tilki	20.000-25.000
Çakal	2000-2500
Kunduz	1000-1500
Vaşak	250-300
Yaban Kedisi	2000
Kurt	800-1000

⁸⁰ National Archives (United States), 1.

⁸¹ National Archives (United States), 7.

⁸² National Archives (United States), 7.

1958 yılında, Türkiye’de üretilip ticareti yapılan kürk çeşitlerinin fiyatları ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.⁸³

Tablo 5: 1958 yılında Türkiye’de Ticareti Yapılan Kürklerin Fiyatları

Kürk Çeşidi	Fiyatı (Türk Lirası)
Anadolu Tavşanı	Parça Başına 3.00-350
Trakya Tavşanı	" " 2.70-3.20
Erzurum Taş Sansarı	Çift Başını 350
Karadeniz Taş Sansarı	" " 300
Anadolu Taş Sansarı	" " 150-230
Ağaç Sansarı	" " 200-250
Porsuk	" " 18.20-22.00
Tilki	" " 4.00-5.00
Çakal	" " 3.00-4.00
Kunduz	" " 360
Vaşak	" " 8.00-10.00
Yaban Kedisi	" " 18.00
Kurt	" " 14.00-16.00

1958 yılında Türkiye’de kürkler ham halde direk kürk hayvanlarını avlayan avcılardan, komisyoncular aracılığı ile satın alınmıştır. Ham kürklerin ihracatı ise öncelikle diğer yenmeyen hayvansal ürünlerin ihracatında uzmanlaşmış şirketler ve perakendeci tüccarların kendi küçük atölyelerinde yapılmıştır. 1958 yılında, Türkiye’deki kürk ticaretinin büyük bölümü İstanbul merkezli olmuştur.⁸⁴

Türkiye’deki yerel kaynaklara göre hem kaya sansarı hem de ağaç sansarı yıllık üretiminin büyük bir yüzdesi fiilen ihraç edilmiştir. Ancak aynı kaynaklarda bu türün ihracatının Suriye üzerinden kaçak olarak yapıldığı ve rakamların tam olarak bilinmediği ifade edilmiştir. Son düzenlemeler ile açıklanan ticaret kâr payının yükseltilmesi, kürk ticaretinde etkili olması beklenmiş ve daha fazla kaya sansarının meşru ticaret kanalları ile ihraç edilmesi öngörülmüştür.⁸⁵

2.1. Türkiye ile ABD Arasında Kürk İthalatı (1950-1960)

1950 yılı Türk siyasi hayatında bir dönüm noktası niteliğindedir. Çok partili hayata geçiş ile yeni bir siyasi parti iktidar sahnesine çıkmıştır. Yaşanan bu değişim sadece siyasi hayatta etkisini göstermemiştir. Dış ticarete de serbestlik esasına dayalı politikalar izleneceği mesajı verilmiştir.⁸⁶ 29 Mayıs

⁸³ National Archives (United States), 8.

⁸⁴ National Archives (United States), 8.

⁸⁵ National Archives (United States), 8.

⁸⁶ Suna Altan, “Demokrat Parti Dönemi Afyon Üretimi ve Ticareti”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 17, Sayı: 2, (2021), 333.

1950’de, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde I. Menderes Hükümeti Programını okuyan Başbakan Andan Menderes, ticaret konusunda “*Ticari sahada iç ve dış şartların müdahaleyi zorlamadığı hallerde işi serbest ve normal kaidelere bırakmak normal olacaktır*” ifadelerini kullanmıştır.⁸⁷ 1950’lerde ülkemiz ekonomi yönetimine liberal fikirlerin yerleşmeye başlaması, Türkiye’ye dış yardımların artması, tarımda makineleşme, ekim alanlarının hızla genişlemesi, iyi ürün yıllarının birbirini takip etmesi ve Kore Savaşı’nın yarattığı dünya konjonktürünün etkisi ile ülke ekonomisinde olumlu anlamda gelişme kaydedilmiştir. 1950 yılından itibaren ithalattaki liberasyon çalışmaları ile kısıtlamalar kaldırılmış ve bunun sonucunda ithalat malları piyasayı kaplamıştır.⁸⁸ Demokrat Parti, İkinci Dünya Savaşı, kaynak yetersizliği problemleri ve diğer bazı sebeplerle ağır sanayisi tam anlamıyla henüz oluşturulamamış ve bu alanda devlet ağırlığı oldukça fazla olan bir yapı devralmıştır. Liberalleşmenin en açık görüldüğü alan ekonomi ve ekonominin en mühim alanlarından biri sanayileşme olmuştur.⁸⁹

Demokrat Parti’nin iktidara geldiği 1950 yılında Türkiye, dışarıdan toplamda 8 ton ve 209 bin lira değerinde kürk ithal etmiştir. 1950 yılında ABD’den ise 4 ton ve 80 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir. 1950 yılında en çok kürk ithalatı yapılan ülke ABD olmuş, daha sonra sırası ile Fransa ve İngiltere gelmiştir.⁹⁰ 1950 yılında ABD’den ithal edilen kürk türlerine bakıldığında, ham halde kuzu, koyun ve keçi postu ithal edilenler arasında yer almıştır. Ayrıca, terbiye görmemiş halde, mavi, gümüş ve siyah tilki postu bu sene sadece ABD ve Kanada’dan ithal edilmiştir. Bu kürklerden toplamda 60 kilo kadar ABD’den ithalat yapılmıştır. ABD’den diğer ithal edilen kürkler ise terbiyelenmiş, tavşan, sincap, misk kedisi ve faresi kürkü olmuştur.⁹¹

1951 yılında Türkiye toplamda 8 ton ve 558 bin lira değerinde kürk ithalatı yapmıştır. Geçen yıl ABD’den yapılan kürk ithalatına bakıldığında, 1951 yılında yapılan kürk ithalatı miktar olarak artmıştır. Bu yıl kürk ithalatında ilk sırada ABD yer almıştır. ABD’den sonra en çok ithalat yapılan ülkeler ise Fransa ve İngiltere olmuştur. 1951 yılında ABD’den 2 ton ve 280 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir.⁹²

1951 yılında ABD’den ithal edilen kürk çeşitlerine bakıldığında, ham halde kuzu, koyun ve keçi postu ithal edilmiştir. Kuzu postu bu yıl en fazla ABD’den

⁸⁷ Hükümetler ve Programları I (1920-1960), (Ankara: T.B.M.M. Basımevi, 1988), 158.

⁸⁸ T.C. Başbakanlığı Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü, *Cumhuriyet Döneminde Dış Ticaretimiz (Gelişmeler, Yapı ve Rejim Değişiklikleri)*, Ekonomik Araştırmalar Dairesi, Ekim 1998, 14.

⁸⁹ Seyfi Yıldırım, “Çok Partili Hayata Geçiş ve Demokrat Parti Dönemi”, içinde Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Demokrasi ve Dış Politika (1938’den 2000’li Yıllara), ed. Nurgül Koç (İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2021), 94.

⁹⁰ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951), XXII.

⁹¹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 ve 1950 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1950), 9-10.

⁹² İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), XXII.

ithal edilirken, keçi postu ise sadece ABD'den alınmıştır. Yine terbiye görmemiş halde beyaz, kırmızı, mavi, gümüş ve siyah tilki postları ithal edilen diğer kürkler arasında yerini almıştır. Terbiyelenmiş kürklerden ise tavşan, sincap, misk faresi ve misk kedisi kürkü ithal edilmiştir.⁹³

1952 yılında ise Türkiye dışarıdan toplamda 7 ton ve 643 bin lira değerinde kürk ithal etmiştir. 1952 yılında ABD'den ise 2 ton ve 301 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir. 1951 yılında ABD'den yapılan kürk ithalatına bakıldığında, 1952 yılına göre bir miktar düşüş yaşanmıştır. Buna rağmen, bu yıl kürk ithalatı değer bakımından en çok ABD'den yapılmıştır. Kürk ithalatında ABD'den sonra ikinci sırada ise Fransa yer almıştır.⁹⁴ 1952 yılında ABD'den ithal edilen kürk çeşitlerinin arasında, ham halde koyun, kuzu ve keçi kürkleri yer almıştır. Koyun ve keçi postu bu yıl sadece ABD'den ithal edilmiştir. Kuzu postu ise en çok ABD'den ithal edilmiş ve 233.178 lira değerinde olmuştur. Yine bu yıl ABD'den, terbiyelenmemiş beyaz, kırmızı mavi, gümüş ve siyah tilki postu; terbiyelenmiş kürklerden ise, tavşan, sincap, misk kedisi ve faresi ve vizon kürkü ithal edilmiştir.⁹⁵

1953 yılında dışarıdan toplamda 11.231 kilo, 701 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir.⁹⁶ 1953 yılında Türkiye'nin toplamda yaptığı kürk ithalatına bakıldığında değer bakımından 324 bin lira ile Fransa ilk sırada yer almıştır. 1953 yılında değer bakımından en çok kürk ithalatı yapılan ikinci ülke ise ABD olmuştur. Bu yıl ABD'den toplamda 3 ton ve 283 bin lira değerinde kürk ithal edilmiştir.⁹⁷

1953 yılında ABD'den her türlü koyun, kuzu, oğlak ve keçi postlarından; 382 kg ağırlığında ve 13.738 lira değerinde terbiye görmemiş kuzu postu alınmıştır. Bu post grubundan 1953'te ABD dışında sadece bir miktar İran'dan ithalat yapılmıştır. Terbiye görmüş kuzu postundan ise ABD'den toplamda 1.372 kg ağırlığında ve 195.015 lira değerinde ithalat yapılmıştır. 1953 senesinde terbiyelenmiş kuzu postları Batı Almanya, Fransa, İngiltere ve ABD'den ithal edilmişse de bu tür postların ithalatında en çok tercih edilen ülke ABD olmuştur. Koyun postundan ise 21.841 lira değerinde, 919 kilo alım yapılmıştır. 1953 yılında koyun postu en çok ABD'den alınırken, ithalat yapılan diğer bir ülke ise Fransa olmuştur. Kürk imaline mahsus kürk cinslerinde ise terbiye görmemiş, kedi, misk faresi ve misk kedisi kürkü ithalatında başvuru alan ülke sadece ABD olmuştur. Yine 1953 yılında ABD'den 635 lira değerinde kedi, 1.477 lira değerinde ise Misk faresi ve kedisi kürkü ithal edilmiştir. Yine aynı sene terbiye görmemiş, mavi, gümüş ve siyah tilki kürklerinden, 9.813

⁹³ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 ve 1951 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951), 8-9.

⁹⁴ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), XXIII.

⁹⁵ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 Kısım-2*, 8-9.

⁹⁶ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 ve 1953 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Biricik Matbaası, 1953), XLVII.

⁹⁷ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1954), XXV.

lira değerinde, 106 kilo ithalat yapılmıştır. Terbiye görmüş ve boyanmış kürk grubunda ise 1953 yılında ABD'den 51 kilo, 2. 810 lira değerinde tavşan kürkü ithal edilmiştir. 1953 yılında tavşan kürkü ithal edilen diğer bir ülke ise Fransa olmuştur. 1953 yılında ABD'den ithal edilen kürkler arasında marmat kürkü de yer almıştır. Bu kürk çeşidinin ithali için ABD'ye 1.005 lira ödeme yapılmıştır. Sincap ve kakım kürkü ithal edilen iki ülkeden birisi ABD, diğeri ise İngiltere'dir. 1953 yılında ABD'den 1.339 lira değerinde sincap, 3.200 lira değerinde ise kakım kürkü ithal edilmiştir. Yine terbiye görmüş kürk grubunda ABD'den 30.180 lira değerinde misk faresi ve kedisi, 12 kilo kunduz kürkü ve 6 kilo, 3.093 lira değerinde vizon kürkü ithal edilmiştir.⁹⁸

1954 senesinde Türkiye dışarıdan toplamda 251 bin lira değerinde ve ton civarında kürk ithal etmiştir. 1954 yılında Türkiye'nin yaptığı kürk ithalatında ABD 1 ton, 85 bin lira ile ikinci sırada yer almıştır. 1954 yılında en çok ithalat yapılan ülke ise 95 bin lira ile Fransa olmuştur. Fransa'dan toplamda 4 tona yakın kürk ithal edilmiştir. 1945 yılında ABD'den gerçekleştirilen kürk ithalatında 1953 yılına göre 198.504 lira değerinde bir düşüş yaşanmıştır.⁹⁹

1954 yılına gelindiğinde terbiye görmüş ve boyanmış olanlarda dâhil olduğu halde 603 kilo ve 53.014 lira kıymetinde kuzu postu, en fazla ABD'den ithal edilmiştir. ABD'den sonra ise ikinci sırada Fransa yer almıştır. Yine 1954 yılında ABD'den ithal edilen kürkler arasında ham olarak beyaz ve kırmızı tilki postu da bulunmaktadır. Terbiye görmemiş, mavi, gümüş ve siyah tilki kürkü ithalatında ABD, Norveç ve Fransa'dan sonra üçüncü sırada yer almıştır. Diğer taraftan 1954 yılında ABD'den 2.957 lira değerinde ve 59 kilo terbiye görmüş tavşan postu ithal edilmiştir. ABD tavşan postu ithalinde Fransa ve Batı Almanya'dan sonra üçüncü sırada gelmektedir. İthalatı yapılan ürünler arasında terbiye görmüş marmat ve sincap postları da bulunmaktadır. Yine 1954 yılında ABD'den 95 kilo miktarında ve 9.400 lira değerinde, terbiyelenmiş misk faresi ve kedisi postu ithal edilmiştir. Terbiyelenmiş misk faresi ve kedisi postu ithalinde ABD'den sonra sırası ile İngiltere ve Rusya gelmiştir. Yine alınanlar arasında vizon kürkü bu yıl en fazla ABD'den ithal edilmiştir. Bunun karşılığında ABD'ye 7.478 lira ödeme yapılmıştır. Yukarıda bahsedilen kürk ve postların dışında kalan ürünler için ayrıca ABD'ye 532 lira ödeme yapılmıştır.¹⁰⁰

ABD arşiv belgesine göre, Türkiye'nin 1953 ve 1954 yıllarının Ocak-Ağustos ve Ocak-Ekim aylarında ABD'den yaptığı kürk ithalatı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.¹⁰¹

⁹⁸ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 ve 1953 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Biricik Matbaası, 1953), 10-11.

⁹⁹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1954 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955), XXVII.

¹⁰⁰ İGM, *Dış Ticaret Aylık İstatistik Özel Ticaret Kasım 1954*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955), 8-9.

¹⁰¹ National Archives (United States), 4-5.

Tablo 6: Türkiye'nin 1953 (Ocak-Ağustos) ve 1954 (Ocak-Ekim) ABD'den Yaptığı Kürk İthalatı

Türkiye'nin ABD'den Yaptığı Kürk İthalatı				
	1953 (Ocak-Ağustos)		1954 (Ocak-Ekim)	
Ham Kürkler	KG	TL	KG	TL
Beyaz, Kızıl ve Melez Tilki	-	-	2	82
Mavi, Gri ve Siyah Tilki	30	3.052	68	3.711
Yaban Kedisi	6	635	-	-
İşlenmiş ve Boyanmış Kürkler				
Tavşan	13	644	59	2.957
Dağ Sıçanı	7	1.005	104	7.957
Sibirya Sincabı	-	-	3	564
As Kürkü	4	3.200	1	360
Misk Kedisi ve Faresi	128	22.173	95	9.400
Vizon	2	1.093	22	7.478
Diğer Hayvanlara Ait Kürkler	-	-	5	532

Türkiye'de, tarıma ve dış ticarete ağırlık politikalarının tıkanmaya başladığı 1954 yılı, aynı zamanda Kore Savaşı sonrasında sürekli tekrarlayan dış ticaret açıklarının ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin yaşanmaya başladığı yıl olmuştur. Aynı zamanda iç ve dış koşullardaki olumsuz gelişmelerin en önemli sonuçlarından biri de, ülke ekonomisinde döviz kıtlığının yaşanmaya başlanmasıdır.¹⁰²

1955 yılından itibaren ithalatta yaşanan bazı sıkıntılar dile getirilmeye başlanmış, hükümet yetkilileri ise ithalattaki darlığın sadece piyasa şartlarından kaynaklanmadığını, bazı siyasî sebeplerin de bunda belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Süveyş Kanalı'nın kapanması olayının Türkiye'nin ithal ettiği ürünlerin ülkeye getirilmesine engel olduğu ve sonuçta 1956 yılı için 186 milyon liralık bir azalmanın ortaya çıktığı ifade edilmiştir.¹⁰³

1955 yılına gelindiğinde Türkiye dışarıdan toplamda 56 bin lira değerinde ve 2 ton kadar kürk ithal etmiştir. Bu sene kürk ithalatı yapılan tek ülke ise Fransa olmuş ve ABD'den ham veya işlenmiş halde kürk ithalatı yapılmamıştır.¹⁰⁴

¹⁰² Mehmet Evsile, "Demokrat Parti Dönemi Ticaret Hayatında Yaşanan Problemler", *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 11, (2022), 159.

¹⁰³ Evsile, "Demokrat Parti Dönemi", 161-162.

¹⁰⁴ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1955 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibarıyla İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1956), XXVII.

1956 yılından itibaren, dış ticaret yıllık istatistiklerinde kürk çeşitleri 43. fasılda yer almıştır. Bu fasıl, dış ticaret yıllık istatistiklerinde “*postlar, kürkler, taklit kürkler ve bunların mamulâtı*” olarak ifade edilmiştir.¹⁰⁵

1956 yılında Türkiye dışarıdan toplamda 24 bin değerinde kürk ithal etmiştir. İthalat yapılan ülkeler arasında 1955 yılında olduğu gibi ABD yer almazken kürk ithalatı bu yıl sadece Fransa ve İngiltere’den yapılmıştır. Fransa’dan yapılan kürk ithalatı 20 bin lira değerinde ve İngiltere’den yapılan ithalat ise 4 bin lira değerinde olmuştur.¹⁰⁶

1957 yılında Türkiye dışarıdan sadece 5 bin lira değerinde postlar, kürkler, taklit kürkler ve bunların mamulâtı faslında yer alan ürünlerden ithalat yapmıştır. Bu yıl ithalat yapılan tek ülke Fransa olmuştur. ABD’den ise hiç ithalat yapılmamıştır.¹⁰⁷

1958 yılında 43. fasılda yer alan kürk ürünlerinden Türkiye hiç ithalat yapmamıştır. Dolayısı ile ABD’den de kürk ithalatı olmamıştır.¹⁰⁸ 1959 yılında, geçen yılda olduğu gibi Türkiye, dışarıdan hiç kürk ithalatı yapmamıştır. Bu durumda ABD’den de bu yıl zarfında kürk alınmamıştır.¹⁰⁹ 1960 yılında ise Türkiye, 1958 ve 1959 yıllarında olduğu gibi dışarıdan kürk ithalatı yapmamıştır.¹¹⁰

İstatistik Genel Müdürlüğü, Dış Ticaret Yıllık İstatistik raporlarında, Türkiye tarafından 1950-1960 yılları arasında ABD’den yapılan kürk ithalatına ait veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.¹¹¹

¹⁰⁵ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 ve 1956 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Kısım-1 Özel Ticaret, Madde ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: (yayınevi belirtilmemiş), 1957), 154.

¹⁰⁶ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1957), XXXVI.

¹⁰⁷ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1957 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959), XXXV.

¹⁰⁸ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1958 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959), XXXVI.

¹⁰⁹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Güven Matbaası, 1959), XL.

¹¹⁰ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1960 ve 1960 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1961) XXVI.

¹¹¹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951), XXII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), XXII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1954), XXV; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1954 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955), XXVII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1955 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1956), XXVII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1957), XXXVI; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1957 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959), XXXV; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Güven Matbaası, 1959), XL; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1960 ve 1960 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1961), XXVI.

Tablo 7: Türkiye'nin 1950-1960 Yılları Arasında ABD'den Yaptığı Kürk İthalatı

İTHALAT		
Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin Lira)
1950	4	80
1951	2	280
1952	2	301
1953	3	283
1954	1	85
1955	-	-
1956	-	-
1957	-	-
1958	-	-
1959	-	-
1960	-	-

2.2. Türkiye ile ABD Arasında Kürk İhracatı (1950-1960)

1950'li yıllarda Türkiye'nin ihracat gelirlerinde tarım ve hayvancılık ürünlerinin ihracattaki oranı yaklaşık %93 olmuştur. Türkiye, 1950-1960 yılları arasında tarımsal ve madensel hammaddeler ihracatçısı, yatırım malları ve ara malları ithalatçısı durumunda olmuştur.¹¹² Türkiye ihracatının dünya ihracatı içindeki yeri, iklim şartlarının iyi olması, bazı ihraç maddelerinin üretim ve dış pazarda meydana gelen artış gibi sebepler, 1953 yılında %48'e kadar yükselmiştir. Bu gelişmelerin en önemli sebebi, dünya ticaretinin göstermiş olduğu olumlu gelişme ile ifade edilmiştir. Dünya ihracatında meydana gelen bu gelişme, Türkiye'nin de içinde yer aldığı az gelişmiş ülkelerin, 1950 yılında 18,6 milyar olan ihracat hacmini 1951 yılında 23.9 milyara çıkarmıştır.¹¹³

1950 yılında Türkiye, dışarıya toplamda 122 ton ve 1.313 bin değerinde kürk ihracatı yapmıştır. 1950 yılında Türkiye'nin yapmış olduğu kürk ihracatında ABD, İngiltere'den sonra ikinci sırada yer almıştır. 1950 yılında ABD'ye toplamda 21 ton ve 275 bin lira değerinde kürk ihraç edilmiştir.¹¹⁴ 1950 yılında ABD'ye ihraç edilen kürk çeşitlerinden, terbiyelenmemiş halde 128.422 lira değerinde tavşan postu ihraç edilmiştir. Ayrıca sansar kürkü bu yıl İngiltere'den sonra en fazla ABD'ye ihraç edilmiştir. Bu kürkün ABD'ye yapılan ihracatından 88.215 lira kazanç elde edilmiştir.¹¹⁵

¹¹² T.C. Başbakanlığı Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü, *Cumhuriyet Döneminde Dış Ticaretimiz (Gelişmeler, Yapı ve Rejim Değişiklikleri)*, (Ekonomik Araştırmalar Dairesi, Ekim 1998), 40.

¹¹³ Necdet Serin, *Kalkınma ve Dış Ticaret: Az gelişmiş Ülkeler ve Türkiye Yönünden* (Ankara: S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1981) 136.

¹¹⁴ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951), XXII.

¹¹⁵ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 ve 1950 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1950), 187.

1951 yılında Türkiye, toplamda dışarıya 61 ton ve 1.291 bin lira değerinde kürk ihraç etmiştir. 1951 yılında ABD'ye ihraç edilen kürk ise 12 ton ve 505 bin lira değerinde olmuştur. Bu yıl değer bakımından en çok ihracat yapılan ülke ise ABD olmuştur. Daha sonra, sırası ile İngiltere, Çekoslovakya ve Almanya gelmiştir.¹¹⁶ 1951 yılında ABD'ye ihraç edilen kürkler arasında terbiye görmemiş tavşan, çakal, sansar, zerdeva ve tilki kürkü yer almıştır. Çakal kürkü bu yıl sadece ABD'ye ihraç edilmiş ve bu kürk ürününün ihracatından 3.150 lira değerinde kazanç elde edilmiştir.¹¹⁷

1952 yılında Türkiye dışarıya toplamda, 87 ton ve 763 lira değerinde kürk ihraç etmiştir. Bu yıl Türkiye tarafından ABD'ye ise 24 ton ve 300 bin lira değerinde kürk ihraç edilmiştir. 1952 yılı ihracatında Türkiye'nin dışarıya olan kürk ihracatında değer bakımından ABD ilk sırada yer almıştır.¹¹⁸ 1952 yılında ABD'ye ihraç edilen kürk çeşitleri; ham halde tavşan, sansar, zerdeva, beyaz, kırmızı, siyah, mavi ve gümüş tilki postu olmuştur. Zerdeva postu bu yıl sadece ABD'ye ihraç edilmiştir.¹¹⁹

Türkiye 1953 yılında dışarıya toplamda, 1.112.348 lira değerinde ve 149.815 kilo kürk ihracatı yapmıştır.¹²⁰ Dışarıya ihraç edilen toplam kürk miktarı içerisinde 665 bin lira değer ve 95 ton ile ABD ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada ise değer bakımından 192 bin lira ile Macaristan gelmiştir.¹²¹

1953 yılında ABD'ye ihracatı yapılmayan kuzu, koyun, oğlak ve keçi postları ham halde sadece Batı Almanya'ya yapılmıştır. 1953 yılında ABD'ye, terbiye görmemiş halde 438.797 lira değerinde ve 81.689 kilo tavşan postu ihraç edilmiştir. ABD'den sonra tavşan ihraç edilen diğer iki ülke ise Batı Almanya ve Macaristan olmuştur. Yine 1953 yılında ABD'ye ham halde 749 kilo miktarda ve 171.820 lira değerinde sansar kürkü ihraç edilmiştir. Bu kürkün diğer bir alıcısı ise Macaristan olmuştur. Türkiye yine bu yıl ABD'ye 45 kilo zerdeva kürkü ihraç ederek, bunun karşılığında 12.694 lira kazanç elde etmiştir. Beyaz ve kırmızı tilki türlerinden ise ABD'ye, 1953 yılında 8.065 kilo ihracat yapılmıştır. Yukarıda bahsedilen ürünlerin dışında kalan hayvan postlarından ABD'ye yapılan ihracatın miktarı ise 4.887 kilo olmuştur.¹²²

1954 yılına gelindiğinde Türkiye dışarıya 765 bin değerinde ve yaklaşık 124 ton kürk ihraç etmiştir. En çok ihracat yaptığı ülke ise 320 bin lira değer

¹¹⁶ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), XXII.

¹¹⁷ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 ve 1951 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951), 8-9.

¹¹⁸ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), XXIII.

¹¹⁹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 ve 1952 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), 198-199.

¹²⁰ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 ve 1952 Aralık Ayı Kısım: I, LI*.

¹²¹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1954), XXV.

¹²² İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 ve 1953 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Biricik Matbaası, 1953), 232.

ve 47 ton ile ABD olmuştur. İkinci sırada ise 148 bin ve 22 ton ile İngiltere gelmiştir. 1954 yılında 1953 yılına göre ABD'ye yapılan ihracat oranında yaklaşık 334. 609 lira değerinde bir düşüş yaşanmıştır.¹²³

1954 yılında en fazla ham tavşan postu ihracatı, 264.192 lira eğer ve 44.344 kilo miktar ile ABD'ye olmuştur. ABD'den sonra en çok ihraç edilen diğer ülkeler ise sırasıyla, İngiltere ve Macaristan olmuştur. Yine 1954 yılında ABD'ye ihracatı yapılan postlar arasında, 44.812 liralık değer ile sansar postu yer almıştır. 2. 876 lira değerinde ise zerdeva postu ihraç edilmiştir. Yine bu hayvana ait post cinsi sadece ABD'ye ihraç edilmiştir. Yukarıda bahsedilen ve ihracatı yapılan postların dışında kalan ürünlerden ABD'ye satışı yapılan postlardan ise 8.437 lira kazanç elde edilmiştir.¹²⁴

Türkiye'nin 1953 ve 1954 yıllarının Ocak-Ağustos ve Ocak-Ekim aylarına ait ABD'ye yapmış olduğu ihracat değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.¹²⁵

Tablo 8: 1953 (Ocak-Ağustos) ve 1954 (Ocak-Ekim)
Türkiye'nin ABD'ye Yaptığı Kürk İhracatı

Türkiye'nin ABD'ye Yaptığı Kürk İhracatı				
	1953 (Ocak-Ağustos)		1954 (Ocak-Ekim)	
	KG	TL	KG	TL
Tavşan	79.944	429.137	44.344	264.192
Sansar	749	171.820	119	44.812
Samur	45	12.694	10	2.876
Beyaz, Kızıl ve Melez Tilki	5.600	10.500	-	-
Diğer Hayvanlara Ait Kürkler	1.443	18.200	2.176	8.437

1954'te yaşanan şiddetli kuraklık hayvan sayılarında dramatik düşüslere neden olunca dericilik olumsuz etkilenmiştir.¹²⁶ Olumsuz hava şartları kürk üretimini ve ticaretini de olumsuz yönde etkilemiştir.¹²⁷

Türkiye 1955 yılında dışarıya 599 bin lira değerinde ve 9 ton kürk ihraç etmiştir. Bu yıl zarfında değer bakımından en çok ihracat ise Macaristan'a gerçekleştirilmiştir. İhracat yapılan diğer ülkeler sıra ile Yugoslavya, Çekoslovakya ve ABD olmuştur. ABD ihracatta dördüncü sırada yer alıp; 117 bin lira değerinde, 11 ton ihracat yapılmıştır.¹²⁸ 1955 yılında kürk grubunda,

¹²³ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1954 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955) XXVII.

¹²⁴ İGM, *Dış Ticaret Aylık İstatistik Özel Ticaret Kasım 1954*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955), 2.

¹²⁵ National Archives (United States), 5-6.

¹²⁶ Hüsnüye Doldur, Murat Kartal, "Türkiye'de Deri Sanayisinin Mekânsal Dağılışı", *Ege Coğrafya Dergisi* 31, Sayı: 1 (2022), 57.

¹²⁷ National Archives (United States), 3.

¹²⁸ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1955 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1956), XXVII.

terbiye görmemiş tavşan postu Yugoslavya ve Macaristan'dan sonra en çok ABD'ye ihraç edilmiştir. Bu post grubunun ABD'ye olan ihracatı 11.272 kilo ve 103.600 lira değerinde olmuştur. 1955 yılında sadece ABD'ye ihracatı gerçekleştirilen zerdeva kürkü miktarı ise 75 kilo olup, bu satıştan 18.888 lira kazanç elde edilmiştir.¹²⁹

1956 yılında Türkiye'nin dışarıya yaptığı kürk ihracatı toplamda 62 ton ve 1.050 bin lira değerinde olmuştur. Bu yıl ihracat yapılan ülkeler arasında ABD yer almamıştır. 1956 yılında kürk ihracatı yapılan ülkeler sırası ile Çekoslovakya, Yugoslavya ve Macaristan olmuştur. En fazla ihracat Çekoslovakya'ya yapılmış ve 916 bin lira değerinde ve 41 ton kürk ihraç edilmiştir.¹³⁰

1957 yılında Türkiye, dışarıya toplamda 38 ton ve 669 bin lira değerinde kürk ihracatı yapmıştır. Geçen sene olduğu gibi bu yılda ABD'ye hiç ihracat yapılmamıştır. 1957 yılında sadece Çekoslovakya ve Macaristan'a ihracat yapılmıştır. Çekoslovakya'ya yapılan ihracat 734 bin lira değerinde, Macaristan'a yapılan ihracat ise 232 bin lira değerinde olmuştur.¹³¹

1958 yılında Türkiye'nin dışarıya yaptığı kürk ihracatı ise toplamda 6 ton ve 118 bin lira değerinde olmuştur. Bu yıl kürk ihracatı yapılan iki ülke Macaristan ve ABD olmuştur. Macaristan'a 105 bin liralık ihracat yapılırken ABD'ye ise toplamda 13 bin lira değerinde kürk ihracatı yapılmıştır.¹³² 1958 yılında ABD'ye yapılan kürk ihracatında bu grupta yer alan ürünlerden sadece bir ürün ihraç edilmiştir. İhraç edilen ürün ise ham halde sansar postu olmuştur. Bu üründen 1958 yılında ABD'ye, 77 kilo ve 12.999 lira değerinde ihracat yapılmıştır.¹³³

1959 yılında Türkiye'nin dışarıya kürk ihracatı toplamda 130 ton ve 942 bin lira değerinde olmuştur. Bu yıl Türkiye'nin ihracat yaptığı ülkeler sırası ile İngiltere, ABD, İtalya, Belçika, Batı Almanya, Macaristan, Yunanistan ve Hollanda olmuştur. İngiltere'ye toplamda 334 bin lira değerinde kürk ihraç edilirken, ihracatta ikinci sırada yer alan ABD'ye ise 267 bin lira değerinde ve 36 ton kürk ihraç edilmiştir.¹³⁴ 1959 yılında ABD'ye ihraç edilen kürk ürünleri ise şu şekildedir: Ham halde, mavi, gümüşü ve siyah kürklerden 918 kilo ve 2.688 lira değerinde ihraç edilmiştir. Yine ham halde tavşan postlarından 34.767 kilo ve 253.260 lira değerinde ihraç edilmiştir. Sansar postu ise bu yıl sadece ABD'ye ihraç edilmiş ve 7.414 lira kazanç elde edilmiştir. Diğer hay-

¹²⁹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1955 Kısım-2*, 184.

¹³⁰ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1957), XXXVI.

¹³¹ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1957 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959), XXXV.

¹³² İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1958 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959), XXXVI.

¹³³ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1958 ve 1958 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1959), 449.

¹³⁴ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Güven Matbaası, 1959), XL.

vanlara ait işlenmemiş postlardan ise 589 kilo ve 4.144 lira değerine ihracat yapılmıştır.¹³⁵

1960 yılında Türkiye'nin dışarıya yapılan kürk ihracatı ise toplamda 71 ton olup 5.400 bin lira değerinde olmuştur. Bu yıl kürk ihracatı yapılan tek ülke ise Fransa olmuştur.¹³⁶

İstatistik Genel Müdürlüğü, Dış Ticaret Yıllık İstatistik raporlarında, 1950-1960 yılları arasında Türkiye'nin ABD'ye yaptığı kürk ihracatına ait veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.¹³⁷

Tablo 7: 1950-1960 yıllarında Türkiye'nin ABD'ye yaptığı kürk ihracatı

İhracat		
Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin Lira)
1950	21	275
1951	12	505
1952	24	300
1953	95	665
1954	47	320
1955	11	117
1956	-	-
1957	-	-
1958	77 (kilo)	13
1959	36	267
1960	-	-

Sonuç

1923 ve 1930 yılları arasında, Dış Ticaret Yıllık İstatistikleri'nde, kürk çeşitleri 11. fasılda yer almış ve bu faslın başlığı istatistiklerde “*Mamul Deri, Kösele ve Kürk*” olarak geçmiştir. Bu grupta yer alan kürk çeşitlerinin Türkiye ve

¹³⁵ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 ve 1959 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1960), 509.

¹³⁶ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1960 ve 1960 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1961) XXVI.

¹³⁷ İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951), XXII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953), XXII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1954), XXV; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1954 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955), XXVII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1955 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1957), XXXVI; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1956), XXVII; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Gürsoy Basımevi, 1957), XXXVI; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1957 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959), XXXV; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, (Ankara: Güven Matbaası, 1959), XL; İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1960 ve 1960 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1961), XXVI.

ABD arasındaki ticaretine bakıldığında, bu yıllarda ABD'den kuzu postunun yanı sıra tavşan, kurt ve beyaz tilki kürkü ithal edilmiştir. Türkiye tarafından ABD'ye ihraç edilen kürk çeşitleri ise terbiye görmüş ve ham halde tavşan kürkü, sansar, zerdeva, samur, kokarca ve tilki postu olmuştur.

İstatistik Genel Müdürlüğü, Dış Ticaret Yıllık İstatistikleri'nde, 1930 yılından itibaren kürk ürünleri 9. fasılda yer almıştır. Bu fasıla, "Kürk imaline mahsus postlar ve kürkçü mamulâtı" başlığı altında yer verilmiştir. 1930 ve 1937 yılları arasında, Türkiye 1931 ve 1934 yılı hariç ABD'den kürk ithal etmemiştir. Bu durumun sebebini, Türkiye'nin 1931 yılından itibaren dış ticarete ithalata yönelik yaptığı kısıtlamalar ile açıklamak mümkündür. 1937 yılından 1939 yılına kadar ABD'den kürk ithalatı yapılmış olmasına rağmen, Türkiye'nin ABD'ye yapmış olduğu kürk ihracat değerleri hep daha fazla olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında ABD ve Türkiye arasında yapılan kürk ticaretinde, ihracat değerleri, ithalat değerlerine göre daha yüksektir. 1939 ve 1944 yılları arasında ABD'ye ihraç edilen kürk türleri arasında, tavşan, sansar, çakal, zerdeva postu ve beyaz ve kırmızı tilki kürkü yer almıştır. Bu yıllarda ABD'den ithal edilen kürk çeşitleri arasında ise terbiye görmüş kuzu postları, mavi, gümüş ve siyah tilki kürkü, terbiye görmüş tavşan, sincap, kunduz postu yer almıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1945-1949 yılları arasında Türkiye ve ABD arasında yapılan kürk ticaretinde, ihracat verileri, ithalat verilerine göre daha yüksek olmuştur. Türkiye'nin bu yıllar arasında dışarıya yaptığı kürk ihracatında ABD ilk sırada yer almıştır. Bu grupta yer alan ürünlerden bu yıllarda en fazla ABD'ye ihraç edilmiştir.

1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti, dış ticarete serbestlik politikasına dayalı adımlar atmıştır. İthalattaki kısıtlamalar kaldırılarak dış ticaret liberalleştirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan çalışma hakkında genel bir değerlendirme yapılacak olursa; Türkiye ticaretteki yapılan düzenlemeler kapsamında, ABD'den 1950 yılından 1954 yılına kadar kürk ithalatı yapmıştır. 1950 ve 1960 yılları arasında ABD'den yapılan kürk ithalatına bakıldığında, değer bakımından en çok 1952 yılında alım yapılmıştır.

1952'den sonra kürk ithalatındaki veriler sürekli düşüş göstermiş ve 1954 yılından 1960 yılına kadar ABD'den kürk ithal edilmemiştir. Türkiye'de, tarıma ve dış ticarete ağırlık politikalarının tıkanmaya başladığı 1954 yılı, aynı zamanda Kore Savaşı sonrasında sürekli tekrarlayan dış ticaret açıklarının ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin yaşanmaya başladığı yıl olmuştur. Aynı zamanda iç ve dış koşullardaki olumsuz gelişmelerin en önemli sonuçlarından biri de ülke ekonomisinde döviz kıtlığının yaşanmaya başlamış olmasıdır. Tüm bu sebepler, Türkiye'nin ithalat oranlarını düşürmüştür. ABD'den yapılan kürk ithalatı da bu olumsuzluklardan etkilenmiştir. İki devlet arasında yapılan kürk ticareti azalmış ve hatta 1954 yılından itibaren ABD'den hiç kürk ithal edilmemiştir.

1950 ve 1960 yılları arasında ABD'den ithal edilen kürkler arasında genel olarak kuzu, tikli, tavşan, sincap, misk faresi ve kedisi ve vizon kürkü yer almıştır. ABD'den ithal edilen bu kürkler hem terbiyelenmiş hem de ham halde işlem görmemiş olarak iki şekilde de alınmıştır.

1950 ve 1960 yılları arasında Türkiye'nin ABD'ye yaptığı kürk ihracatına bakıldığında, 1955 yılına kadar ihracat yapılmaya devam edilirken, 1956 ve 1957 yıllarında ABD'ye hiç kürk ihracatı yapılmamıştır. Bunun başlıca sebebi olumsuz hava koşulları ve kürk hayvanlarının sayısındaki azalmadır. 1958 ve 1959 yıllarında ABD'ye bir miktar kürk ihracatı yapılmış olmasına rağmen 1960 yılına gelindiğinde yine ABD'ye kürk ihracatı yapılmamıştır. Değer bakımından bakıldığında, ABD'ye 1950 ve 1960 yılları arasında en çok 1953 yılında kürk ihraç edilmiştir.

1950 ve 1960 yılları arasında ABD'ye ihraç edilen kürkler arasında, tavşan, sansar, tilki, çakal ve zerdeva kürkleri yer almıştır. Bu kürkler ABD'ye genellikle işlem görmemiş halde ham olarak ihraç edilmiştir.

Kaynakça

- National Archives (United States), 17 October 1955- 12 November 1958, No: 163.
- Gümrükler Umum Müdürlüğü, *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1929 Kısım I*, Devlet Matbaası, Ankara, 1930.
- Hükümetler ve Programları I (1920-1960), T.B.M.M. Basımevi, Ankara, 1988.
- Resmi Gazete, 4207, 13.05.1939.
- Resmi Gazete, 4242, 26.06.1939.
- T.C. Başbakanlığı Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü, *Cumhuriyet Döneminde Dış Ticaretimiz (Gelişmeler, Yapı ve Rejim Değişiklikleri)*, Ekonomik Araştırmalar Dairesi, Ekim 1998.
- T.C. İstatistik Genel Müdürlüğü (İGM), *Türkiye Dış Ticaret İstatistiği Yılı 1339. (1923)*, İstanbul, 1926.
- İGM. *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik 1926 Kısım II*. Ankara: İstanbul Hamit Matbaası, 1929.
- İGM. *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1930 Kısım I*. Ankara: Cumhuriyet Matbaası, 1931.
- İGM. *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1930 Kısım II*. Ankara: İstanbul Hamit Matbaası, 1932.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik Yıl 1931 Kısım I-II*. Ankara: Devlet Matbaası, 1932.
- İGM. *Harici Ticaret İçin Yıllık İstatistik Yıl 1932 Kısım I-II*. Ankara: Hilal Matbaası, 1933.
- İGM, *Harici Ticaret 1933 Yıllık İstatistik Kısım II*. İstanbul: Devlet Matbaası, 1935.
- İGM. *Harici Ticaret 1934 Yıllık İstatistik Cilt II*. Ankara: Ulus Matbaası.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik Yıl 1935 Cilt: 2*. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1936.
- İGM. *1936 Harici Ticaret Yıllık İstatistik ve 1936 Aralık Ayı Kısım: I Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1937.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1936 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1937.

- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1937 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Hüsnütübiat Basımevi, 1938.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1938 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Mehmet İhsan Matbaası, 1939.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1939 Kısım-2 Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 1940.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1939 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1940.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1940 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1941.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1940 ve 1940 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1944.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1941 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1942.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1941 ve 1941 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: (yayınevi okunamadı), 1942.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1942 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1943.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1943 ve 1944 Kısım-2 Hususi Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1946.
- İGM. *Harici Ticaret Yıllık İstatistik 1944 ve 1944 Aralık Ayı Kısım: I Hususi Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1945.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1945 ve 1946 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1947.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1947 ve 1948 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1949.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1949 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1951.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1950 ve 1950 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1950.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1951 ve 1951 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1951.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1952 ve 1952 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1953.

- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 ve 1953 Aralık Ayı Kısım: I Özel Ticaret Maddeler ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Biricik Matbaası, 1953.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1953 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1954.
- İGM. *Dış Ticaret Aylık İstatistik Özel Ticaret Kasım 1954*, Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1954 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*, Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1955.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1955 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Gürsoy Basımevi, 1956.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Gürsoy Basımevi, 1957.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1956 ve 1956 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Kısım-1 Özel Ticaret, Madde ve Memleketler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara : Yayınevi belirtilmemiş, 1957.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1957 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1958 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi, 1959.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1958 ve 1958 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*. Ankara: (yayınevi belirtilmemiş), 1959.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 Kısım-2 Özel Ticaret, Memleketler ve Maddeler İtibariyle İthalat ve İhracat*. Ankara: Güven Matbaası, 1959.
- İGM. *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1959 ve 1959 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1960.
- İGM, *Dış Ticaret Yıllık İstatistik 1960 ve 1960 Ekim, Kasım, Aralık Ayı Seri: 1 Özel Ticaret Madde ve Memleketler İtibariyle*. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1961.
- Acar, Sedef, Ecem Tosun. “Kürk Modası, Kürk Karşıtı Hareketler ve Modaya Etkileri.” *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi* 9, Sayı: 19, (2018): 42-62.
- Altan, Suna. “Demokrat Parti Dönemi Afyon Üretimi ve Ticareti.” *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 17, Sayı: 2, (2021): 327-342.
- Bayraktar Tellan, Elif. “Osmanlı Gayrimüslim Çalışmaları Çerçevesinde İstanbul Kürkçülüğü.” *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, Sayı: 27, (2017): 115-137.
- Çakır, İbrahim Etem. “Osmanlı Sofya’sında İtibar ve Zenginlik Göstergesi Olarak Kürk (17. Yüzyıl).” içinde *Kürk Kitabı*, Ed. Emine Gürsoy Naskali, 22-37. İstanbul: İstanbul Kitabevi Yayınları, 2019.
- Doldur, Hüsnüye, Murat Kartal. “Türkiye’de Deri Sanayisinin Mekânsal Dağılışı.” *Ege Coğrafya Dergisi* 31, Sayı: 1, (2022): 55-68.
- Evsile, Mehmet. “Demokrat Parti Dönemi Ticaret Hayatında Yaşanan Problemler.” *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 11, (2022): 155-174.
- Kafesoğlu, İbrahim. *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, (2018).

- Karaca, Filiz. “Kürk maddesi.” içinde *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 26, Ankara: TDV Yayınları (2002): 568-570.
- Karakuş, Nadir. “Haçlı Seferlerinde Kürk ve Kürk Ticareti.” *İdrak Dini Araştırmaları Dergisi* 2, Sayı: 2, (2022): 210-237.
- Kaya, Şevket. *Türkiye Harici Ticaretinin Milletler Arası Ticareti Tahlil ve Mukayesesi 1930-1938*, Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi, 1942.
- Koçak, Doğan. “Tarihsel Süreç İçerisinde Türkiye ABD Arasında Olan İlişkilerin Gelişimi ve Türkiye-ABD Ticaret Anlaşması (1 Nisan 1939).” *Atatürk Dergisi* 7, Sayı: 1 (2018): 95-220.
- Koçtürk, O. Murat, Meryem Gölalan. “1923-1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi.” *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik* 45, Sayı: 2 (2010): 48-65.
- Özgiray, Ahmet. “Türkiye İle Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki Siyasi İlişkiler (1923-1938).” *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 15, Sayı: 43 (1999): 53-73.
- Polat, Özgür, Mustafa Ş. Ersungur. “Türkiye Ekonomisinde Dış Ticaretin Gelişimi.” *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 1, Sayı: 1 (Kış 2011): 48-64.
- Serin, Necdet. *Kalkınma ve Dış Ticaret: Azgelişmiş Ülkeler ve Türkiye Yönünden*. Ankara: S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1981.
- Trask, Roger R.: *The United States Response to Turkish Nationalism and Reform 1914-1939*. Minneapolis: University of Minnesota, 1971.
- Tekin, Tekin. “Osmanlıda Kürk Kullanımı.” içinde *Türkler*, Ed. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, Cilt: 10, 644-649. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Tekin, Zeki. “Osmanlı Devleti’nde Kürk Ticareti.” içinde, *Türkler*, Ed. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, Cilt: 10, 754-763. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Yazıcıoğlu, Turgut. “Kürk hayvancılığının Doğuşu.”, *Hayvansal Üretim Dergisi* 1, Sayı: 1 (1974): 14-14.
- Yalçın, Osman. “İkinci Dünya Savaşı’ndan Sonra Türk Amerikan İlişkileri.”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 21 (2012): 89-118.
- Yıldırım, Seyfi. “Çok Partili Hayata Geçiş ve Demokrat Parti Dönemi.” içinde *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Demokrasi ve Dış Politika (1938’den 2000’li Yıllara)*, Ed. Nurgül Koç, 47-99. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2021.

Extended Abstract

Fur Trade Between Türkiye And USA (1950-1960)

The word fur has been used in Turkish since the earliest times and has come to mean furry animal skins, both processed and raw. The Persian term “post” was also used for fur. Fur and leather have always had an important place in human life throughout history. In the early ages, people used the skins of the animals they hunted to protect their bodies from adverse weather conditions and cold. Over time, fur has ceased to be a necessity in human life and has become an important commercial commodity. In addition, fur has become an element that determines the status of a person in society as an ornament and clothing accessory. As a result of the increasing demand for the fur trade, people not only hunted fur animals from the wild, but also started to raise fur livestock on the farms. The first fur farming in the world started on Prince Edwards Island in Canada. Wild foxes were first bred on these farms, and later on, the variety of fur animals increased.

In the first Turkic States, fur and leather were used as the main clothing material and had an important place in daily life. Leather and fur remain were found in the tombs of Bilge Kaan and Kül Tegin, located near the Göktürk Inscriptions. Fur robe and caftan were also removed from the Katanda Kurgan belonging to the Göktürks. In the trade between the pre-Ottoman Turkish states with neighboring states, fur was an important trade item. Starting from the Caspian and Bulgarian countries, a lively trade activity was carried out on the road reaching China and Anamur River through the Ural-Southern Siberia-Altays-Sayan Mountains, and this trade route was called the “Fur-road”. The main trade products of this route were the furs of animals such as squirrel, marten, fox, sable, ermine, beaver and lynx and the goods made from them.

In the Ottoman Empire, fur was first used to protect from the cold, but over time it became a luxury trade product. Therefore, since the middle of the 15th century, the consumption of fur was tried to be limited due to the increasing financial difficulties. Another use of fur in the Ottoman Empire is; It has been used by statesmen in ceremonies in accordance with their authority and position. In addition, the fur was dressed as a “hil’at” for the people who wanted to be honored and the ambassadors of other states. It is understood that the welfare level of the artisan group, which was engaged in fur, which was a valuable commercial material in the Ottoman Empire, was quite high in the society. Due to the material value and usage area of furs, the section dealing with the fur business became one of the most influential tradesmen groups in the Ottoman Empire until the nineteenth year. Since fur was widely used in the Ottoman Empire, importance was given to the fur trade. Some of the furs needed in the Ottoman Empire were met from the domestic market. In addition, foreign purchases were made as the domestic market did not meet the need. Russia has had an important place in fur imports from abroad. Sable, lynx, zerdeva and Russian fox were among the furs most purchased from abroad.

Diplomatic relations were established between the Republic of Türkiye and the USA with a temporary agreement on February 17, 1927. Since that date, the economic relations between the two countries have made great progress thanks to

special agreements. When we look at the fur trade between Türkiye and the USA in line with the developing economic relations between the two countries, our export to the USA was 674,960,246 liras in total in the trade between Türkiye and the USA in 1923, and 6.51% of this was made up of manufactured leathers, leathers and furs. Fur types from 1923 to 1930 T.C. Prime Ministry General Directorate of Statistics (IGM) has been included in 11 chapters in Annual Foreign Trade Statistics and the title of this chapter has been mentioned as “Product Leather, Leather and Fur” in the statistics. When we look at the fur trade between 1923 and 1930 in Turkey and the USA, in general, lamb, kid, sheep and goat skins were imported from the USA, while marten, turmeric, sable, ermine, fox and rabbit fur were exported to the USA. In the Foreign Trade Annual Statistics of the General Directorate of Statistics, fur products have been included in the 9th chapter since 1930. This chapter is included under the heading of “skins for fur production and furrier’s products”. Thus, fur products have become a section on their own by being separated from manufactured leather and leather products.

Between the years of 1930-1939, when the world economic depression was experienced, Türkiye took some measures to be less affected by this negative economic atmosphere. For this reason, Türkiye aimed to have a foreign trade surplus by limiting imports in foreign trade. When we look at the fur imports, we made from the USA in these years, although a small amount of fur was imported in 1931, 1934, 1937 and 1938, no imports were made from the USA in other years. Between 1930 and 1939, our fur exports to the USA continued and were always higher than the import data. In these years, generally, untreated rabbit, wolf, jackal, marten, beaver, turmeric and fox furs were among the furs exported to the USA. Between 1940 and 1950, Türkiye’s fur export data to the USA was higher than the fur import data from the USA. The fur types we imported from the USA between these years were lambskins, blue, silver and black fox fur, and trained rabbit, squirrel and beaver fur. The fur types exported to the USA were rabbit, marten, coyote, turmeric skin and white and red fox fur.

In the 1950s, it imported fur to Türkiye from the USA every year until 1954. Since 1954, due to the foreign trade deficit in the world that emerged as a result of the Korean War and the shortage of foreign currency in the country’s economy, there has been a contraction in Türkiye’s import data. This negative atmosphere in the economy also affected the import of fur from the USA, and from 1954 to 1960, no imports were made from the USA. Fur varieties imported from the USA between these years include lamb, sheep, kid, goat, fox, muskrat and cat, and squirrel fur.

If we look at the fur exports, we made to the USA in the 1950s and 1960s, fur exports were made to the USA until 1954. Due to the extreme drought in 1954, the number of animals decreased significantly. Due to this negative factor in fur production and the economic problems in Türkiye, fur was not exported to the USA in 1955 and 1956. While some fur was exported to the USA in 1958 and 1959, no exports were made in 1960. Between 1950 and 1960, rabbit skin, turmeric fur, marten, preppy, coyote, squirrel and beaver fur were exported to the United States.